

SZŐCS GÉZA

Élet, mű, fordítás

Műfordító, úgyis mint művek fordítója, műfordítás, úgyis mint művek fordítása. De a fülünk azt is belehallja: műfordítás, vesd össze: műfogsor, művégtag, műhaj. Nem igazi, nem az igazi.

A költő, mint a szabó a beszélő köntösről, szeretne tökéletes másolatot készíteni a műremekről. Kockázata talán kisebb: ha munkája nem sikerül tökéletesre, manapság már aligha veszik fejét. De a szabóban s talán a fordítóban is mindig ott bujkál a kisördög: ha lehet, még jobbat készíteni, mint az eredeti. Van az eredetiben egy suta rím? Lehet, hogy szándékos volt a költő részéről; de nekem volna jobb megoldásom, merjek-e javítani, tökéletesíteni a szövegen?

Ennél persze súlyosabb dilemmákkal néz szembe a műfordító, folyamatosan.

Néhány éve a balatonfüredi fordítóházban egy szemináriumot vezettem, a világ minden tájáról érkezett fordítók részvételével. A beszélgetésekből az derült ki, hogy a magyar nyelv és irodalom e lelkes barátai vérremenően különböző álláspontokat ütköztetnek a nyelvileg, filozófiailag, stílusosan problémás szövegrészek értelmezését és a kívánatos megoldásokat illetően. Lehetetlen volt föl nem tennem magamban a kérdést: ha a művet – nevezhetjük üzenetegyüttesnek is – a pusztá testnek tekintjük, vajon ez hányféle ruhába öltöztethető – úgy, hogy mindegyikben önmaga maradjon?

Egy alkalommal, midőn még államtitkár voltam, küldöttség keresett fel, mely igen jeles írókból állt. Azt kérdezték, nem lehetne-e egy rangos műfordítói díjat létrehozni, mert ilyenünk nincs, holott a magyar műfordítás már rég megérdemelné. Egyetértettem. Az állami kitüntetések rendszere azonban olyan bonyolult, megváltoztatására, leegyszerűsítésére annyiféle elképzelés van, hogy biztosabbnak és gyorsabbnak láttam, ha a Magyar PEN Clubot próbálom meggyőzni arról, hogy hozzon létre egy ilyen díjat, sőt mindjárt kettőt is: egyet magyarra, egy másikat magyarról való fordítók honorálására. Sikerral jártam, a Janus Pannonius Alapítvány azóta minden évben fejenként egymillió forintot díjban részesített jó néhány remek műfordítót. Kis szépséghiba egyesek szemében, hogy e díj csak költői művek átültetéséért jár – viszont életműdíjat is kiadunk. Igaz, hogy megintcsak előnyben részesítve a költőket. Íme néhány név: Jávorszky Béla, Márton László, Csehy Zoltán, Kodolányi Gyula, Nádasdy Ádám, másrészt Itamár Jáoz-Keszt, Wilhelm Droste, Hanns-Henning Pætzke. Az életműdíj feltétele a betöltött nyolcvanadik életév, kapott ilyen Gömöri György, Makkai Ádám, Sohár Pál – de miért is sorolom e neveket? S miért is a díjjal foglalkozom, ahelyett, hogy verseket írnék vagy fordítanék?

Nem tudok erre válaszolni. Azért álljon itt néhány fordításom.